

Vabariigi Valitsuse määruse
"Lümandu maastikukaitseala kaitse-eeskiri" eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

“Looduskaitseaduse” § 10 lõike 1 alusel ja kooskõlas § 11 lõikega 1 on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord.

Kavandatava Lümandu maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) territoorium on olnud osaliselt kaitse all alates 24. novembrist 1981, mil Rapla Rajooni RSN Täitevkomitee võttis oma otsusega nr 268 kaitse alla "Lümandu allikad" ning 26. jaanuarist 1988, mil Rapla Rajooni RSN Täitevkomitee moodustas oma otsusega nr 26 Lümandu botaanilise kaitseala. Vastavalt "Looduskaitseaduse" § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid laiendatakse olemasolevat kaitstavat loodusobjekti ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Raplamaa keskkonnateenistuse looduskaitse spetsialist Reeli Susi, eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, „Looduskaitseadusele“ vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse loodusbüroo peaspetsialist Kaire Sirel (tel 673 7562). Eelnõu keeleteimetaja oli Keskkonnaministeeriumi haldusosakonna spetsialist Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Hannes Mädo (tel 626 0725).

2. Eelnõu sisu

Kaitseala põhieesmärk on Vasalemma jõe lätte, seda ümbritseva poolloodusliku maastikukompleksi ning seal esinevate haruldaste ja ohustatud liikide ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse. Need elupaigatüübid on: puisniidud (6530*), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (7220*), vanad looduspõõsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). II lisas nimetatud liik on eesti soojumikas. II kategooria kaitsealused liigid on: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata subsp. Cruenta*), lõhnav käoraamat (*Gymnadenia odoratissima*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*). III kategooria kaitsealused liigid on: eesti soojumikas (*Saussurea alpina ssp. Esthonica*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*), soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*), suur käopõll (*Listera ovata*).

Lümandu maastikukaitseala on tsoneeritud Lümandu piiranguvööndiks ja Liiva sihtkaitsevööndiks.

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, pidada jahti ning püüda kala kaitseala vetel. Liikumine eramaal toimub vastavalt “Asjaõiguseadusele” ja “Looduskaitseadusele”. Kaitsealal on lubatud telkimine ja lõkketegemine kohtades, mis on kaitseala valitseja poolt selleks ette valmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkketegemine õuemaal on lubatud omaniku loal. Kaitsealal on lubatud rahvaürituste korraldamine. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga sõitmine kaitsealal on lubatud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning lisaks piiranguvööndis tehtavatel liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel ja maatulundusmaal metsamajandus- või põllumajandustöödel.

Kaitsealal ei ole lubatud ilma kaitseala valitseja nõusolekuta muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoimingud,

väljastada metsamajandamiskava, kinnitada metsateatist, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda projekteerimistingimusi, anda ehitusluba ning anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks. Vajalik tegevus on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine, karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Pilliroo ja adru varumist pole kaitse-eeskirjas käsitletud, sest selle tegevuse reguleerimine pole kaitseala seisukohast oluline.

Lümandu maastikukaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine ning uute ehitiste püstitamine. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks ning olemasolevate ehitiste hooldustööd; metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas ning olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd. Sihtkaitsevööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ja kasvukohatüübile iseloomuliku liigikoosseisu säilitamine.

Lümandu maastikukaitseala piiranguvööndis on majandustegevus lubatud. Lümandu piiranguvööndi moodustab kaitseala maa- ja veeala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine kaitseala või kaitsealale jääva kinnistu tarbeks. Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, maavarade kaevandamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine ning uute veekogude rajamine, biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, uuendusraie, välja arvatud turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstitamine kaitseala või kaitsealale jääva kinnistu tarbeks. Vajalik tegevus piiranguvööndis on poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik niitmine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Lümandu allikate, sealse elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

Kaitseala tüüp on maastikukaitseala, kuna kaitseala vastab oma väärtuste poolest maastikukaitseala määratlusele.

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ning eksperdiarvamust kaitseala tzoneeringu ja kaitsekorra kohta. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitse-eesmärkide seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Lümandu maastikukaitseala pindala on 106,3 hektarit, sellest eramaa moodustab 67,6 hektarit. Lümandu maastikukaitsealale jääb 5 eraomanduses olevat kinnistut, 5,7 ha on riigimaad, ülejäänud on jätkuvalt riigiomandis olev maa (33 ha). Eelnõu kohaselt jääb kaitsealale ühe kinnistu (Liiva) õueala. Põllupidamist kaitse-eeskiri ei keela ning hooldatava sihtkaitsevööndi ning piiranguvööndi kaitsekord võimaldab traditsiooniliste tegevuste jätkumist. Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile.

3. Maaomanike seisukohad

Kaitse-eeskirja avalik väljapanek kestis Kohila vallas, Raplamaa keskkonnateenistuses, Kernu vallas, Saue vallas ja Harjumaa keskkonnateenistuses 18. jaanuarist 1. veebruarini 2005. Avaliku väljapaneku toimumisajast teatati Ametlikes Teadaannetes (17.01.2005) ja üleriigilise levikuga

ajalehes Postimees (17.01.2005). Avaliku väljapaneku käigus arvasi ei laekunud. "Looduskaitseaduse" § 9 kohase kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti 5-le kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule teated tähtkirjaga. Kirjad saadeti ka kohalikele omavalitsustele (Kehtna, Saue ja Kernu vallale), Rapla ja Harju Maavalitsusele ning Kernu metskonnale. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse, et kinnisasja omanik on kaitse-eeskirja kooskõlastanud. Kuna avaliku väljapaneku käigus ei avaldatud soovi avaliku arutelu toimumiseks, siis Lümandu kaitseala avalikku arutelu ei korraldatud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Lümandu maastikukaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud "Looduskaitseaduses" esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Liidu õigusele, eelkõige EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta. Lümandu maastikukaitseala on Vabariigi Valitsuse 2004. a 05. augusti korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" (RTL 2004, 111, 1758) punkti 2 alapunkti 191 kohaselt määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Määruse jõustumine ei too kaasa uute organisatsioonide moodustamist.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Lümandu maastikukaitseala kaitse-eeskirja eelnõu kohta on esitanud positiivse arvamuse Kohila Vallavalitsus (23. märtsi 2005. a kiri nr 9-4.11/874), Saue Vallavalitsus (21. veebruari 2005. a kiri nr 8-3.3/190), Kernu Vallavalitsus (11. veebruari 2005. a kiri nr 9-4.4/67) ning Rapla Maavalitsus (21. jaanuari 2005. a kiri nr 5-2/65).

Eelnõu esitatakse ministeeriumidele kooskõlastamiseks eelnõude elektroonilise kooskõlastamise süsteemi E-õigus kaudu.

Villu Reiljan
Minister

Annika Velthut
Kantsler